

Motion till riksdagen

1988/89:Ub707

av Magnus Persson m.fl. (s)

Utbildning och forskning i skogslänen

Utbildning och forskning är en av de starkaste drivkrafterna i den regionala utvecklingen. Staten har det avgjort största ansvaret för utbildning och forskning i samhället. De små och medelstora högskolorna är viktiga instrument för att klara det snabbt växande utbildningsbehov som finns hos befolkningen i de områden där skolorna är belägna. Dessa högskolor har också en allmänt vitaliserande effekt på näringsliv och förvaltning i dessa områden. De får med andra ord en stark regionalpolitisk genomslagskraft.

Högskolorna i skogslänen har haft en positiv utveckling av sin utbildningsverksamhet. Med ett regionalt förankrat planeringsarbete som grund har under 1980-talet utbildningslinjer inom bl.a. teknik och ekonomi tillkommit. Härigenom har övergången till högskoleutbildning ökat även i dessa län. Fortfarande är emellertid utbildningen vid högskolorna för liten. Detta motiverar en offensivare högskolepolitik i skogslänen.

Detta skapar stora regionala orättvisor då stora delar av landets befolkning vad avser fortbildning och vidareutbildning är hänvisade till mindre och medelstora högskolor. En ökad spridning av den högre utbildningen till skogslänen är av största vikt. Det gäller att bredda basresurserna för både forskning och utbildning inom dessa regioner.

Högskolan måste fungera på ett sådant sätt att den kan erbjuda s.k. återkommande utbildning till den vuxna och arbetande befolkningen. Det är ett faktum att vi nu står inför snabba tekniska förändringar. Samtidigt minskar den totala arbetskraftsreserven i Sverige kraftigt. Detta gör att högskoleutbildning i hög grad måste anpassas till de redan yrkesverksamma i bl.a. skogslänen. Närheten till studieorten spelar ofta en central roll. En decentralisering av högskoleutbildning och forskning skulle gynna skogslänen.

Fördelningsprinciperna för fortbildning och vidareutbildning på högskolenivå är klart otillfredsställande. De stora resurserna slussas över till universitetsorterna, där andelen högre utbildade i den yrkesverksamma befolkningen är betydligt högre än riksgenomsnittet. Det stora resursgapet mellan större och mindre högskolor kvarstår alltså, vilket inte minst gäller resurser för fristående kurser.

Högskolorna i skogslänen har olika karaktär. Det finns emellertid tre väsentliga generella faktorer som motiverar en ökad forskning vid dessa högskolor.

(1) För utvecklingen av näringsliv och offentlig verksamhet i berörda län finns det behov av att på nära håll få tillgång till och kunna dra nytta av

forskningsrön och forskare som kan genomföra tillämpade forskningsprojekt.

(2) I dessa län finns en potential för initiering av forskning som via kompetenta forskare vid skogslänens högskolor kan utvecklas till grundforskningsprojekt och komma det övriga forskningssamhället till del.

(3) För att bibehålla en bra utveckling vid länens högskolor är det nödvändigt dels att forskningskunniga lärare får vidareutveckla sitt kunnande genom forskning, dels att andra lärare får tillfälle att bedriva forskarutbildning så långt möjligt på sina egna högskoleorter. Endast genom en ständig forskningsanknytning kan den grundläggande utbildningens kvalitet i längden garanteras.

I det fortsatta uppbyggnadsarbetet måste även den forskning som succesivt växer fram vid högskolorna i skogslänen ägnas särskild uppmärksamhet och ges särskilt stöd.

Närmandet till EG och övriga världsmarknaden ställer ökade krav på forskning och utveckling.

Vi menar att en mera utpräglad regionalpolitisk profilering på forsknings- och utbildningssidan framdeles bör tillämpas.

Exempelvis borde gynnsamma avskrivningsregler inom skogslänen för forskningsinsatser prövas. Frisläppande av investeringsfondsmedel och teknikutvecklingsinriktade investeringar är andra åtgärder som bör prioriteras inom dessa geografiska områden.

Om skogslänens högskolor skall kunna tillgodose de regionala behoven av tillämpad forskning på ett kvalificerat sätt, måste de erhålla resurser för att kunna utveckla sin forskningskompetens och förbättra sin status.

Vid de små och medelstora högskolorna i skogslänen bedrivs forskning till övervägande delen i projektform och med stöd av regionala resurser. I en del fall bedrivs basforskning som har nationell och internationell betydelse. Ett flertal högskolor har en avsevärd kraft i sitt arbete med utveckling av forskning. Men basresurser för grundforskning saknas nästan helt. En sådan situation är inte längre hållbar. Den ger i längden inte de effekter vi eftersträvar.

I det fortsatta uppbyggnadsarbetet måste frågorna om forskning angripas från andra utgångspunkter än hittills.

Det framgår nu som ytterst nödvändigt både från regional utvecklingssynpunkt och från ett renodlat forskningsperspektiv att samhället på ett kraftfullt sätt kan skapa förutsättningar även för grundforskning vid högskolor. Det har tydligt visat sig att kraftfulla satsningar på infrastruktur inom forskningsområdet får omfattande regionala effekter och ger ett välkommet tillskott till forskningen såväl nationellt som internationellt. Endast genom sådana offensiva satsningar är det också långsiktigt möjligt att upprätthålla hög kvalitet i tillämpad forskning.

Det finns nu en sådan grund att bygga på vid små och medelstora högskolor i skogslänen att kraftfulla satsningar på forskning kan genomföras med gott resultat. Vi måste nu ta fram en konkret plan över hur långsiktiga resurser för grundforskning snarast skall byggas ut vid dessa högskolor. Därvid kan en permanent organisation för grundforskning byggas upp i första omgången inom sådana områden där en grund finns att bygga vidare på. Sådana

forskningsområden – fakulteter – bör också i första hand aktualiseras som ger goda effekter på regionen och samtidigt är viktiga ur ett renodlat forskningsperspektiv. Det är nödvändigt att uppbyggnaden sker på ett systematiskt sätt och är så omfattande att den får tydligt genomslag regionalt och i forsknings-samhället.

Mot. 1988/89
Ub707

Endast genom att skapa en permanent struktur i skogslänen för produktion av kunskap – grundforskning – kan dessa läns vitalitet upprätthållas långsiktigt.

Hemställan

Med hänvisning till det ovan anförda hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utbildning och forskning vid högskolorna i skogslänen.

Stockholm den 25 januari 1989

Magnus Persson (s)

Roland Brännström (s)

Bo Holmberg (s)

Ove Karlsson (s)

Nils-Olof Gustafsson (s)

Monica Öhman (s)

Axel Andersson (s)